

Sygn. akt I C 333/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 lipca 2019 r.

Sąd Okręgowy w Gdańsku, I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSR (del) Beata Grygiel-Stelina

Protokolant: staż. Angelika Płatek

po rozpoznaniu w dniu 5 lipca 2019 r. w Gdańsku

na rozprawie

sprawy z powództwa J. C.

przeciwko Skarbowi Państwa – Prezesowi Sądu Rejonowego w Gdyni

o ustalenie

I. oddala powództwo;

II. zasądza od J. C. na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 10.800,00 zł. (dziesięć tysięcy osiemset złotych) z tytułu kosztów zastępstwa procesowego;

III. przyznaje adwokatowi E. S. kwotę 7.200,00 zł. (siedem tysięcy dwieście złotych) powiększoną o należny podatek VAT w stawce 23% ze Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego Gdańsku, z tytułu pomocy prawnej udzielonej z urzędu powodowi J. C..

UZASADNIENIE

Powód J. C. w ostatecznie sformułowanym żądaniu wniósł o ustalenie, że pozwany Skarb Państwa – Sąd Rejonowy w Gdyni ponosi odpowiedzialność cywilnoprawną za szkody poniesione przez powoda w związku z prowadzeniem przeciwko niemu postępowania karnego w sprawach o sygn. akt IX K 198/09 i IX K 815/11, pomimo wystąpienia negatywnej przesłanki procesowej w postaci braku wniosku o ściganie, pochodzącego od pokrzywdzonej P. S.. Wniósł również o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów pełnomocnika z urzędu.

W uzasadnieniu wskazał, iż okoliczność prowadzenia przeciwko powodowi postępowania karnego o czyn z art. 197 i 199 k.k., pomimo braku wniosku o ściganie, skutkowałą rażącym naruszeniem art. 205 k.k. w zw. z art. 197 k.k. – w wersji obowiązującej do dnia 27 stycznia 2014 r. – oraz art. 17 § 1 pkt 10 k.p.k. Zdaniem powoda, w efekcie złożonego przez pokrzywdzoną P. S. w dniu 19 września 2011 r. wniosku o ściganie powoda za czyn opisany w punkcie I aktu oskarżenia nie nastąpiła prawidłowa konwalidacja wniosku o ściganie. Natomiast odnośnie czynu z art. 199 k.k. wniosek o ściganie nigdy nie został złożony. Wobec powyższego, zdaniem powoda, postępowanie było prowadzone pomimo zaistnienia negatywnej przesłanki procesowej. W ocenie powoda, na skutek powyższego naruszenia doznał on szkody w postaci zastosowania wobec niego długotrwałego środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania, co spowodowało utratę przez powoda pracy oraz mieszkania. Poniesiona przez powoda szkoda obejmowała także alimenty. Powód podniósł, iż z uwagi na wydanie w tych okolicznościach wyroku skazującego, zmuszony był do odbywania kary pozbawienia wolności. Przez wzgląd na brak możliwości dokładnego sprecyzowania poniesionych z tego tytułu strat, wywodzone roszczenie, traktowane jako pierwszy element procesu, powód odniósł

jedynie do ustalenia odpowiedzialności Skarbu Państwa za szkodę, wyrządzoną powodowi przez niezgodne z prawem działanie przy wykonywaniu władzy publicznej.

W odpowiedzi na pozew, pozwany Skarb Państwa, reprezentowany przez Prezesa Sądu Rejonowego w Gdyni, zastępowanego przez Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej, wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie na rzecz pozwanego kosztów postępowania według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego na rzecz Skarbu Państwa – Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej.

W uzasadnieniu wskazano, iż roszczenie powoda należy uznać za całkowicie bezpodstawne - zarówno co do zasady, jak i wysokości, wobec braku wykazania przez powoda spełnienia chociażby jednej z przesłanek dochodzonego roszczenia. Podkreślono, że powód nie przedstawił w treści pozwu jakichkolwiek dowodów na zaistnienie nieprawidłowości w prowadzonym postępowaniu ani nie wykazał i nie dowodził naruszenia przez pozwanego jego praw. Zdaniem pozwanego, sama okoliczność, że powód nie jest zadowolony z treści prawomocnego rozstrzygnięcia, nie może stanowić podstawy do przyjęcia, iż w przedmiotowym procedowaniu wystąpiły jakiegokolwiek nieprawidłowości. Odnosząc się do zarzutu niedopuszczalności konwalidowania wniosku o ściganie, pozwany zaznaczył, iż kwestia jego prawidłowości była przedmiotem postępowania karnego, prowadzonego przez Sąd Okręgowy w Gdańsku w sprawie o sygn. akt V Ka 109/14, co przesądza o niedopuszczalności późniejszego wystąpienia przez powoda z niniejszym powództwem, wobec możliwości wszczęcia odwoławczego postępowania karnego. Pozwany podniósł ponadto, iż powód w żaden sposób nie uprawdopodobnił, że na skutek działań pozwanego zostało naruszone jakiegokolwiek dobro osobiste powoda ani nie uprawdopodobnił, że została mu wyrządzona przez pozwanego jakakolwiek krzywda. Co więcej, powód nie wykazał też ani zaistnienia w niniejszej sprawie podstawowej przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej pozwanego w postaci bezprawności działania ani spełnienia pozostałych przesłanek odpowiedzialności deliktowej, który to ciężar spoczywa na powodzie. Pozwany zakwestionował także twierdzenia powoda w przedmiocie utraty mieszkania i zarobków oraz kwestie dotyczące alimentów, wskazując, iż również nie zostały one przez powoda udowodnione. W dalszej części podniósł zarzut przedawnienia roszczenia z uwagi na upływ 3 – letniego terminu, liczonego od momentu wydania orzeczenia z dnia 19 maja 2014 r. do momentu wniesienia przez powoda pisma z dnia 8 września 2017 r.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Aktem oskarżenia z czerwca 2009 r. J. C. został oskarżony o szereg przestępstw, wskazanych w punktach I – VI aktu oskarżenia, tj. przestępstwa z art. 197 § 1 k.k. i inne, między innymi w postaci psychicznego i fizycznego znęcania się nad swoją małoletnią córką P. C. oraz żoną M. C..

Dowód: akt oskarżenia - akta IX K 198/09 Sądu Rejonowego w Gdyni k. 875-885

Wyrokiem Sądu Rejonowego w Gdyni IX Wydziału Karnego z dnia 10 listopada 2010 r., wydanym w sprawie o sygn. akt IX K 198/09, uznano J. C. winnego popełnienia zarzucanych mu w akcie oskarżenia czynów. Na mocy punktu VI wyroku wymierzono powodowi karę łączną 10 lat pozbawienia wolności, przy czym w punkcie VIII wyroku na poczet wymierzonej kary zaliczono powodowi okres tymczasowego aresztowania od dnia 9 października 2008 r. do dnia 10 listopada 2010 r. przyjmując, że jeden dzień pozbawienia wolności równoważny jest jednemu dniowi kary pozbawienia wolności.

Dowód: wyrok Sądu Rejonowego w Gdyni z dnia 10 listopada 2010 r. z uzasadnieniem – akta Sądu Rejonowego w Gdyni IX K 815/11 (wcześniej IX K 198/09) k. 1510-1511, 1587-1616)

Następnie wyrokiem Sądu Okręgowego w Gdańsku V Wydziału Karnego Odwoławczego z dnia 20 czerwca 2011 r., wydanym w sprawie o sygn. akt V Ka 194/11, na skutek apelacji wniesionych przez powoda i jego obrońcę od wyroku z dnia 10 listopada 2010 r., w punkcie I wyroku zmieniono zaskarżony wyrok w ten sposób, że uchylono punkt VII wyroku i orzeczenie o karze łącznej zawarte w punkcie VI wyroku; uchylono punkty I i III wyroku i sprawę w zakresie czynów zarzucanych powodowi w punktach I i III aktu oskarżenia przekazano do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Gdyni, a także orzeczono wobec powoda karę łączną 4 lat pozbawienia wolności.

Powyższe rozstrzygnięcie w zakresie uchylecia punktów I i III zaskarżonego wyroku podyktowane było stwierdzeniem bezskuteczności złożonego na etapie postępowania przygotowawczego przez M. C. w imieniu pokrzywdzonej małoletniej P. C. wniosku o ściganie powoda w zakresie zachowań kwalifikowanych z art. 197 § 1 i 2 k.k., opisanych w punkcie I aktu oskarżenia.

Dowód: wyrok Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 20 czerwca 2011 r. wraz z uzasadnieniem w sprawie V Ka 194/11 – akta Sądu Rejonowego w Gdyni IX K 815/11 (wcześniej IX K 198/09)k. 1709-1710, 1721-1752

Na posiedzeniu w dniu 19 września 2011 r. przed Sądem Rejonowym w Gdyni IX Wydziale Karnym, w sprawie prowadzonej pod sygn. akt IX K 815/11, pokrzywdzona P. S. (dawniej C.) złożyła wniosek o ściganie powoda za czyn opisany w punkcie I aktu oskarżenia, dotyczący czynów z art. 197 § 1 i 2 k.k.

Dowód: protokół posiedzenia z dnia 19 września 2011 r. w sprawie IX K 815/11 – akta Sądu Rejonowego w Gdyni IX K 815/11 (wcześniej IX K 198/09) k. 1769),

Na mocy punktu I wyroku Sądu Rejonowego w Gdyni IX Wydziału Karnego z dnia 26 czerwca 2013 r., wydanym w sprawie o sygn. akt IX K 815/11, powód został uznany za winnego popełnienia czynów z art. 197 § 1 i 2 k.k. na szkodę córki P. S.. W punkcie II wyroku powód został uznany za winnego popełnienia czynów z art. 207 § 1 k.k. na szkodę żony M. C.. Na mocy punktu III wyroku, powodowi wymierzono karę łączną 9 lat pozbawienia wolności.

Dowód: wyrok Sądu Rejonowego w Gdyni z dnia 26 czerwca 2013 r. - akta Sądu Rejonowego w Gdyni IX K 815/11 (wcześniej IX K 198/09) k. 2395-2997, 3086-3106

Wyrokiem Sądu Okręgowego w Gdańsku V Wydziału Karnego Odwoławczego z dnia 19 maja 2014 r., wydanym w sprawie o sygn. akt V Ka 109/14, na skutek apelacji wniesionych przez powoda i jego obrońcę od wyroku z dnia 26 czerwca 2013 r., w punkcie I wyroku utrzymano w mocy zaskarżony wyrok, uznając obie apelacje za oczywiście bezzasadne.

Dowód: wyrok Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 19 maja 2014 r. w sprawie V Ka 109/14 z uzasadnieniem - akta Sądu Rejonowego w Gdyni IX K 815/11 (wcześniej IX K 198/09) k. 3265, 3283-3300).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Stan faktyczny w niniejszej sprawie Sąd ustalił na podstawie dowodów z dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy o sygn. X K 815/11, prowadzonej przez Sąd Rejonowy w Gdyni w postaci: aktu oskarżenia, wyroku Sądu Rejonowego w Gdyni z dnia 10 listopada 2010 r. wraz z uzasadnieniem, wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 20 czerwca 2011 r. wraz z uzasadnieniem, protokołu posiedzenia z dnia 19 września 2011 r., wyroku Sądu Rejonowego w Gdyni z dnia 26 czerwca 2013 r. wraz z uzasadnieniem i wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 19 maja 2014 r. wraz z uzasadnieniem.

Powyższe dokumenty Sąd uznał za wiarygodne, albowiem jako dokumenty urzędowe nie nasuwały wątpliwości co do swojej autentyczności. Na ich podstawie ustalono przebieg postępowania karnego prowadzonego przeciwko powodowi oraz wydane rozstrzygnięcia.

Zeznania powoda nie stanowiły podstawy ustaleń stanu faktycznego. Sprowadzały się do przedstawienia oceny sposobu prowadzenia postępowania karnego przeciwko niemu. Z kolei jego twierdzenia o doznanej szkodzie w żadnym zakresie nie zostały wykazane.

W ocenie Sądu, powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

W przedmiotowej sprawie powód domagał się ustalenia odpowiedzialności Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Gdyni za szkody, poniesione przez powoda w związku z prowadzeniem przeciwko niemu postępowania karnego w

sprawach o sygn. akt IX K 198/09 i IX K 815/11, pomimo braku wniosku o ściganie, pochodzącego od pokrzywdzonej P. S..

Postawą wywodzonego roszczenia jest art. 189 k.p.c., zgodnie z którym, powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny, przez który rozumie się potrzebę prawną wynikającą z sytuacji prawnej, w jakiej znajduje się powód. Wytaczając powództwo o ustalenie powód może domagać się zarówno pozytywnego ustalenia istnienia, jak również negatywnego ustalenia nieistnienia prawa lub stosunku prawnego. Należy w tym miejscu wyraźnie zaznaczyć, że w drodze powództwa o ustalenie nie można dochodzić ustalenia istnienia lub nieistnienia faktów – z wyjątkiem faktów o charakterze prawotwórczym (por. uchwała Sądu Najwyższego (7) z dnia 30 grudnia 1968 r., sygn. akt III CZP 103/68, Legalis nr 13780; wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 13 czerwca 1973 r., sygn. akt I PR 156/73, Legalis nr 17188 oraz z dnia 21 września 1965 r., sygn. akt II CR 265/65, Legalis nr 12433).

Materialnoprawną przesłanką powództwa o ustalenie jest interes prawny powoda. Przyjmuje się, że interes prawny ma miejsce wówczas, jeżeli sam skutek, jaki wywoła uprawomocnienie się wyroku ustalającego, zapewni powodowi ochronę jego prawnie chronionych interesów, czyli definitywnie zakończy istniejący spór lub prewencyjnie zapobiegnie powstaniu takiego sporu w przyszłości. Mając na względzie stanowisko wyrażone przez Sąd Najwyższy, interes prawny będzie zatem występował w przypadku, gdy zaistnieje niepewność danego prawa lub stosunku prawnego, zarówno z przyczyn faktycznych, jak i prawnych, mająca charakter obiektywny (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 14 lipca 1972 r., sygn. akt III CRN 607/71, Legalis nr 16384 i z dnia 18 czerwca 2009 r., sygn. akt II CSK 33/09, Legalis nr 232742). Zgodnie z zasadą wyrażoną w art. 6 k.c., na powodzie spoczywa ciężar wykazania istnienia interesu prawnego w wytoczeniu powództwa przeciwko konkretnemu pozwanemu, który stwarza przynajmniej potencjalne zagrożenie dla prawnie chronionych interesów powoda.

Sąd w niniejszej sprawie w pełni podziela twierdzenia Sądu Najwyższego, wyrażone w przytoczonym orzecznictwie, które znajdują również zastosowanie w rozpoznawanej sprawie. Zdaniem Sądu, za słuszny należy uznać podniesiony przez pozwanego zarzut braku po stronie powoda interesu prawnego w ustaleniu odpowiedzialności pozwanego za poniesioną przez powoda szkodę.

Powództwo o ustalenie ma na celu ochronę uzasadnionych interesów powoda, ale wyłącznie w sytuacji, gdy nie może on na innej drodze uzyskać ochrony swoich praw.

Wobec niewykazania przez powoda jakimkolwiek środkiem czy wnioskiem dowodowym braku możliwości uzyskania ochrony swoich praw na innej drodze niż poprzez powództwo o ustalenie, należy uznać, iż powód nie ma podstaw do wystąpienia z przedmiotowym powództwem, gdyż dysponuje możliwością wytoczenia przeciwko pozwanemu powództwa o zapłatę. Już zatem z tej przyczyny roszczenie powoda należało oddalić.

W przedmiotowym postępowaniu powód nie dochodzi ani ustalenia istnienia lub nieistnienia prawa lub stosunku prawnego ani też faktów o charakterze prawotwórczym. Wbrew twierdzeniom powoda przedstawionym na rozprawie, jego roszczenie zmierzało natomiast do zakwestionowania prawomocnego orzeczenia z dnia 19 maja 2014 r. Podnoszona przez powoda odpowiedzialność Skarbu Państwa może być natomiast ustalana w drodze roszczenia odszkodowawczego, po przeprowadzeniu postępowania dowodowego. Roszczenie takie powinno być oparte o art. 4171 § 2 zd. 1 k.c., w myśl którego, jeżeli szkoda została wyrządzona przez wydanie prawomocnego orzeczenia lub ostatecznej decyzji, jej naprawienia można żądać po stwierdzeniu we właściwym postępowaniu ich niezgodności z prawem. Konieczną przesłanką odpowiedzialności odszkodowawczej na mocy powyższego przepisu jest stwierdzenie tej niezgodności we właściwym postępowaniu, gdyż sąd nie ma możliwości arbitralnego ustalania niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia sądowego. Wyrażając swoje niezadowolenie z zapadłego rozstrzygnięcia, które nastąpiło w efekcie prowadzenia postępowania karnego, powód powinien więc w pierwszej kolejności podjąć stosowne działania, mające na celu wykazanie podnoszonej bezprawności kwestionowanego orzeczenia. Powyższemu służy instrument prawny w postaci skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, uregulowanej w dziale VII k.p.c. Zgodnie z art. 4241 § 1 k.p.c., można żądać stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego

wyroku sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, jeżeli przez jego wydanie stronie została wyrządzona szkoda, a zmiana lub uchylenie tego wyroku w drodze przysługujących stronie środków prawnych nie było i nie jest możliwe. W rozpoznawanej sprawie powód nie dysponuje jednak takim prejudykatem. Powyższe prowadzi do stwierdzenia, iż brak jest postaw do uznania kwestionowanego wyroku z dnia 19 maja 2014 r. za wydany niezgodnie z prawem.

W konsekwencji Sąd uznał, iż powód nie miał podstaw do wystąpienia z przedmiotowym powództwem.

Mając powyższe na względzie, Sąd na mocy art. 189 k.p.c. stosowanego a contrario oddalił powództwo w niniejszej sprawie w całości, o czym orzeczono w punkcie I wyroku.

O kosztach procesu orzeczono w punkcie II i III wyroku, na podstawie art. 108 § 1 k.p.c.

W punkcie II wyroku Sąd, na podstawie § 2 pkt 7 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r. poz. 1804 w brzmieniu aktualnym w dacie wniesienia pozwu) w zw. z art. 98 § 1 i art. 99 k.p.c. nałożył na powoda obowiązek zwrotu Skarbowi Państwa – Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwoty 10.800 zł tytułem poniesionych kosztów zastępstwa procesowego.

W punkcie III wyroku Sąd przyznał adwokatowi E. S. kwotę 7.200 zł z tytułu pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu na mocy § 8 pkt 7 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. z 2016 r. poz. 1714 w brzmieniu aktualnym w dacie wniesienia pozwu). Na podstawie § 4 ust. 3 powyższego Rozporządzenia z dnia 3 października 2016 r., przyznane wynagrodzenie zostało powiększone o należny podatek VAT w stawce 23%.

SSR del. Beata Grygiel – Stelina